

22. junij pred 30 leti

Pred 30 leti — 22. junija 1941 — je Hitlerjeva vojska napadla Sovjetsko zvezo. S tem je bilo nenadno konec varljivega in nenaravnega pakta med Stalinom in Hitlerjem, s katerim sta oba diktatorja hotela drug drugega prevarati in pridobiti na času, da bi se utegnili še bolje pripraviti na vojno. Hitler je hotel zadati smrtni udarec Angliji, Stalin pa je hotel za čimdalje več časa odvrniti vojno od meja Sovjetske zveze in hkrati tej omogočiti, da bi prebavila svoj delež plena pri razkosanju poljske države.

Toda v resnici sta bila prevarana oba — Stalin se ni nadejal tako hitrega nemškega napada, Hitler pa si 22. junija 1941 ni mislil, da začne zadnje poglavje svoje »osvajalne« vojne, poglavje, ki se bo končalo z zavzetjem Berlina in z njegovim samomorom.

Za slovenski narod pa je bil tisti 22. junij pred tridesetimi leti dan olajšanja. Vsakemu pametnemu Slovincu je bilo namreč jasno, da je Hitler s tem, da je napadel Sovjetsko zvezo, ne da bi bil mogel prej zrušiti in zasesti Anglijo, pokazal svojo nemoč in nesposobnost, da zmaga v vojni, v katero je pahnil Nemčijo in vso Evropo, Sovjetske zveze ni napadel zato, ker bi se bil čutil dovolj močan in prepričan v svojo zmago, ampak iz zadrege, ker ni mogel premagati Anglije. Če je mislil prej na to, da bo najprej zlomil Anglijo, da se bo lahko potem mirno in z zavarovanim hrbtom lotil Sovjetske zveze, je moral zdaj računati s tem, da bo treba prej premagati Ruse, šele potem bo lahko nadaljeval vojno z Anglijo. Toda hrbta ni imel več kritega. Znašel se je v kleščah dveh front. To je bilo jasno vsakemu šolarju.

In tako je bilo videti tisti dan v Ljubljani in v vseh slovenskih krajih samo zadovoljne obraze. Ljudje so se na tihem veselili in tega niti niso preveč skrivali. V njih je spet vzkli optimizem. Spet so začeli zaupati v bodočnost, po žalostnih dneh nemške, italijanske in madžarske zasedbe v začetku aprila tistega leta.

Nekaterim je govoril razum, da je začel Hitlerjev Rajh s tistim dnem drseti navzdol, svojemu koncu naproti. Drugim je to povedal nagon. Verjetno je bilo tisti dan med Slovenci le še zelo malo pesimistov, ki so še verjeli v nezmagljivost strahotnega hitlerjanskega vojnega stroja, kot se jim je prikazal v dneh od 6. do 10. aprila tistega leta. Tisti usodni dan, 22. junija 1941, se je začel krhati in izrabljati, in niso minila štiri leta, pa ni ostalo od njega nič drugega kot kupi odvrženega, ne več uporabnega orožja in neskončne kolone razcapanih, potrlih nemških ujetnikov, ki so se vlekle na vzhod in zahod, na jug in na sever.

Potrjeno je bilo zaupanje, da nasilje ne more nikdar za stalno zmagati nad svobodo, tudi če se za nekaj časa zazdi, da lahko.

ZA VELIKO BRITANIJO odprta vrata v EGS

Veliki Britaniji so se končno odprla vrata v Evropsko gospodarsko skupnost! Poteči je moralo deset let in se je moral s svetovne politične pozornosti umakniti Charles De Gaulle, da so se ustvarili pogoji, ki danes dovoljujejo, da lahko Velika Britanija postane članica Evropske gospodarske skupnosti, to je gospodarske in delno tudi politične zveze med Francijo, Zahodno Nemčijo, Italijo, Belgijo, Nizozemsko in Luksemburgom.

Prav v prestolnici te zadnje države je bil v sredo, 23. t. m., podpisan sporazum med predstavniki zainteresiranih držav, ki so sklenile, da bo Velika Britanija postala polnopraven član EGS dne 1. januarja 1973, ko se bo začela izvajati vsebina pravkar doseženega sporazuma.

Do tedaj je treba dejansko odstraniti samo eno oviro, in sicer nasprotovanje dela britanskega parlamenta, kajti sporazum predvideva, da morajo vstop Velike Britanije v EGS odobriti zakonodajne zbornice vseh prizadetih držav. Znano pa je, da v britanskem spodnem domu obstaja močna skupina poslancev, ki je proti sporazumu, in da tudi britansko javno mnenje ne kaže zanj prevlekega navdušenja.

S tem sporazumom pa so se odprla vrata v EGS tudi trem drugim državam, in sicer

Danski, Norveški ter Irski. O njihovem vstopu se bodo začeli pogajati v kratkem.

Desetorica držav bo tako predstavljala tako po številu prebivalstva kot zlasti po svojem gospodarskem potencialu krepko skupnost in bi se torej lahko postavila enakovredno ob stran obeh velesil, Združenih držav Amerike in Sovjetske zveze.

S političnega stališča je vstop Velike Britanije v EGS zlasti zato pomemben, ker prihaja na evropsko celino država s staro, preizkušeno in trdno demokratično tradicijo ter z demokratičnimi institucijami, ki si jih je bila določila po hudih in dolgotrajnih notranjih bojih. Zato bi morala njena prisotnost v okviru EGS predstavljati jamstvo za demokracijo, za nadaljnji demokratični razvoj tudi ostalih partnerjev.

Prav zaradi tega pomeni pravkar podpisani sporazum v Luksemburgu važen mejnik v politični zgodovini naše stare celine, ker se ji odpirajo nove perspektive, saj bo to gotovo nova spodbuda za še širše sporazumevanje v Evropi za nadaljevanje dialoga s tistimi evropskimi državami, ki danes ne spadajo v EGS, a so vendar neločljiv in nerazdružljiv del našega starega kontinenta. Prav v luči te perspektive ima vstop Velike Britanije in drugih treh držav v EGS še svoj posebni zgodovinski pomen.

„LOVI ME“

Velik del javnosti v Združenih državah in tudi drugje na Zahodu so razburkali tajni ameriški dokumenti o vojni v Vietnamu, ki jih je začel pred kratkim objavljati »New York Times«. Dokumenti sicer ne razkrivajo nikakih senzacionalnih novih dejstev, pač pa ozadje ameriških odločitev glede Vietnama in v Vietnamu. Iz njih je predvsem razvidno, da je bil doslej Pentagon tisti, ki je imel pri ameriških odločitvah glavno besedo, ne pa državniki, in da je pogosto podtaknil tako senatu in poslanski zbornici kot predsedniku podatke, ki so bili tendenčni, in tako povzročil sklepe, ki so bili pogosto nesmiselni in izzivalni, ker so potiskali Združene države vedno globlje v vojno, ne da bi to kam vodilo. Iz dokumentov — če so seveda pristni, a zdi se, da so — je med drugim razvidno, da so ameriška poveljstva pogosto izzivala razne »incidente«, da bi lahko razširila vojno. Tako je prišlo npr. do zloglasnega Johnsonovega sklepa o bombardiranju Severnega Vietnama.

Ameriška politika glede vietnamske vojne je po teh dokumentih še bolj brezciljna

in spletkarska, kakor se je doslej zdelo. Kot znano, je ameriška vlada po pravni poti doseгла, da je cenzura dnevniku »New York Times« prepovedala objavljati nadaljnje tajne dokumente, ki jih je dobil baje od nekega ameriškega diplomata. Toda uredništvo »New York Timesa« je odstopilo nadaljnje dokumente v objavo dnevniku »Washington Post«, in ko je cenzura končno prepovedala objavo dokumentov tudi temu, dnevniku »Boston Globe«. Cenzura je hitro posegla vmes, tedaj pa je začel objavljati dokumente »Chicago Sun Times«. Verjetno bo šla ta igra »lovi me!« še dalje, kajti demokratičnemu ameriškemu tisku se zdi, da ima ameriški narod pravico do tega, da je pravilno obveščen o tako usodnem dogajanju, kot je vojna v Vietnamu in Indokini in da tajni podatki o tem ter seveda sklepi niso prepuščeni samo majhni skupini višjih častnikov v Pentagonu.

Objava teh dokumentov je seveda hud udarec za ameriško vojaško politiko glede Vietnama in bo verjetno pospešila konec (dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 27. junija, ob: 8.00 Koledar; 8.15 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.45 Glasba za harfo; 10.00 Olivierijev godalni orkester; 10.45 Poslušali boste; 10.45 Za dobro voljo; 11.15 Oddaja za najmlajše. Mladinska radijska igra. Prvi del. Radijski oder; 11.45 Ringaraja za naše malčke; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Zvočni zapisi o delu in ljudeh; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 G. Mac Ewen: »V deželi Neshiah«. Radijska igra. Prevedel F. Jeza. RO; 17.30 Revija zborovskega petja; 18.00 Miniaturni konvert; 18.45 Bednarik: »Pratika«; 19.00 Lahka glasba iz naših studiov; 19.15 Sedem dni v svetu; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske folklorje; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba. Stibilj: Condensation za pozavno, dva klavirja in tolkala. Dekleva ter Šurbec na tolkala; 22.20 Zabavna glasba.

♦ 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 Kalanova: »Pomenek s poslušavkami«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Vaše čtivo - Ne vse, toda o vsem, rad. poljudna enciklopedija; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Mirik: Glasbeni utrinki; 19.15 Zbor Montasio iz Trsta vodi Macchi; 19.35 Revija glasbil; 20.00 Športna tribuna; 20.15 Danes v deželni upravi; 20.35 Glasbene razglednice; 21.00 Pripovedniki naše dežele: Ennio Emili: »Mrčes«; 21.15 Romantične melodije; 21.45 Slovenski solisti. Lipovškovi samospevi; 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 29. junija, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Godalni orkestri; 9.45 Glasba za čembalo; 11.00 Recital sopranistke Zlate Gašperšič ognjanovič, pri klavirju Maljyeva. Grbec: Večer na morju; Pismo. NN/Merku: Tri ljudske pesmi; 11.15 M. Matošec: »Vnuč brez dedka«. Mladinska radijska igra; 11.45 Veseli motivi; 12.10: Bednarik: »Pratika«; 12.25 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 16.30 Strauss: Don Juan, op. 20, simf. pesnitev; 16.50 Plešite z nami; 17.20 Za mlade poslušavce - Novice iz sveta lahke glasbe; 18.50 Lesjakov ansambel; 19.00 Otroci pojo; 19.10 Srečanja A. Kacina (6) »Filip Terčel«; 19.20 Moški zbor »Fantje izpod Grmade«, vodi Kralj; 20.00 Šport; 20.30 Rossini: »Gospod Bruschino«, komična opera v 1 dej.; 21.30 Pertot: »Pogled za kulise«; 21.45 Melodije v polmrazu; 22.05 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 30. junija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 Brali smo za vas; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - Slovarček sodobne znanosti - Jevnikar: »Slovenščina za Slovence«; 18.15 Umetnost; 18.30 Koncerti v sodelovanju z deželni glasbenimi ustanovami; 18.55 Skupina »Los Marimberos«; 19.10 Higiena in zdravje; 19.20 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.1 Poročila - Danes v deželni upravi; 20.35 Simf. koncert. V odmoru (21.25) Za vašo knjižno polico; 22.10 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 1. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Na elektronske orgle; 12.10 Theuerschuh: »Družinski obzorje«; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Kako in zakaj - Ne vse, toda o vsem, rad. poljudna enciklopedija; 18.15 Umetnost; 19.10 V. Beličič: Kraške črtice: »Botrkovo slovo«; 19.20 Izbrali smo za vas; 19.40 »Chapman College Madrigal Singers«; 20.00 Šport; 20.15 Poročila - Danes v deželni upravi; 20.35 J.F. Knaflič: »Dogodek v kresni noči«. Dramatizirala T. Curk. RO; 22.25 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 2. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 Slovenska ljudska umetnost in obrt, priprav. E. Cevc; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Govorimo o glasbi; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni ital. skladatelj; 19.10 Bernobini. Bompiani: Od humanoida do robota (12): »Elektronski možgani«; 19.20 Novosti v naši diskoteki; 19.40 Oktet »Gallus« iz Ljubljane vodi Loparnik; 20.00 Šport; 20.15 Poročila - Danes v deželni upravi; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.40 Folklorni plesi. 22.05 Zabavna glasba.

Prejeli smo in objavljamo:

Odprto pismo Milčetu Škrapu

Dragi Milče,
količkaj kulturni Slovenec je v Tvoji knjigi »Uporna mladina« pozdravil tehten zgodovinski dokument, in to še posebej, ker je to eno od prereditkih kulturnih dejanj ki izstopajo v praktičistični siromaščini zamejskega tiska. Kakšen morebiten tehnični nedostatek ne jemlje ničesar kulturni in narodni častnosti Tvojega dela, ki svoj izid dolguje Tvojemu neplačanemu osebne- mu trudu in nesebičnim prispevkom Tvojih nekdanjih tovarišev pri Mladinskih društvih. Posebno človeško dragocnost daje knjigi dejstvo, da si jo napisal med težko dolgotrajno boleznijo.

Zdaj pa je vstala feljtonistka z lupino mature na čelu, ki je imela za potrebno, da kvalificira svojo umsko doraslost s tem, da se omalovažujoče obregne ob Tvojo knjigo v Primorskem dnevniku. Nejasna ihta jo je potem dovedla do tega, da je ta svoj podvig ponovila v knjižnični oceni v prvi številki revije »Dan«. Tam si celo dovoli na račun pokojnega Romana Pahorja, idealnega slovenskega človeka, opazko, katere zlobnost je enaka feljtonistkini ignoranci, kar se tiče takratnih razmer.

Takšni izpadi ne dokazujejo samo labilnega etičnega posluha feljtoniske, ampak tudi vprašljivo kulturno prisebnost uredništva, ki takšne nezrele nastope omogočajo.

Ob Tebe se je obregnila klikarska majhnost, nevedna kulturne polemike. Navsezadnje tudi vemo, od kod tista ozkosrčnost: ker je Tvoja knjiga izšla kot izdaja »Zaliva«. Ko bi bila namreč izšla pod kakšnim drugim krovom, bi bila naltela na vsaj toliko razumevanja, na kolikor je naletelo takšno marksistično znanstveno delo, kot so bile »Samjske bukve« v izdaji Založništva tržaškega tiska.

Čudimo se uredništvu revije »Dan«, da označuje svoje rojstvo s takšno nekritičnostjo.

Spet ameriško orožje za zatiralce

Ameriška vlada je marca letos prepovedala dobavo ameriškega orožja Pakistanu, da bi ne služilo za krvavo zatiranje bengalskega upora za neodvisnost. Vendar pa se ameriške vojaške oblasti ne držijo te prepovedi. Ameriške ladje še nadalje vozijo ameriško orožje v Karači. V začetku maja je odpeljala tovor orožja tja ladja »S. S. Sunderbans«, te dni pa bi morala tja odpeljati enak tovor ladja »Padma«.

Kot piše »Nev York Times«, je ameriško letalstvo prodalo to orožje pakistanski vladi, medtem ko predstavniki ameriške vlade zagotavljajo, da prepoved izvoza orožja v Pakistan še vedno velja... Kdo torej odloča v Združenih državah? Vlada ali vojaška poveljstva? Tudi ta zadeva značilno dokazuje, kako so Združene države, pa naj jih predstavlja predsednik ali Pentagon, zdaj prevečkrat na strani diktatur in zatiralcev podjarmljenih narodov.

♦ SOBOTA, 3. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Veseli motivi; 12.10 Tone Penko: Skrivnostni svet žuželk; 14.45 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste; 16.10 Operetne melodije; 17.20 Za mlade poslušavce: Popevke dneva - Lepo pisanje - Moj prosti čas; 18.15 Umetnost; 19.10 Svet v očeh slovenskih popotnikov (1) Friderik Baraga; 19.25 Stari motivi v sodobni izvedbi; 19.45 Otroški zbor iz Brežic vodi Klepac. 20.00 Šport; 20.15 Poročila - Danes v deželni upravi; 20.35 Teden v Italiji; 20.50 M. Mahnič: »Izlet na Vogel«. Radijska pripoved. RO, režira Peterlin; 21.45 Vabilo na ples; 22.45 Zabavna glasba.

Žal, dragi Milče, kakor vidiš nam ob takšnem Dnevu res ne bo svetleje, kakor nam je.

Ema Kerševan, Milan Lipovec, Danijela Nedoh, Fani, vdova Niketič, prof. Boris Pahor, Evelina Pahor, Stanko Pertot, Radoslava Premrl, prof. Alojzij Rebula, Miro Stopar, Ubald Vrabc, Nada Žetko

NABREŽINCI V KOMNU

Gojenci nabrežinske podružnice šole Glasbene Matice so v nedeljo, 20. t. m., nastopili na lepi prireditvi, ki jo je ob zaključku šolskega leta organizirala osemletka v Komnu. Pobuda je vsekakor hvale vredna, saj je šlo za prvi stik med šolsko mladino z bližnjega spodnjega Krasa in našo zamejsko mladino. Pravilno je zato ravnatelj šole Glasbene Matice dr. Demšar poudaril v pozdravnem nagovoru, da je srečanje potrditev enotnega kulturnega prostora, ki družijo vse pripadnike našega naroda, ne glede na meje, ki nas upravno in politično ločujejo. Zato so nekam čudno izzvenela izvajanja predstavnika komenske osemletke, lko je govoril o meji, ki naj »narode« združuje, kot da bi zamejski Slovenci bili pripadniki nekega drugega naroda. Je bil to spodrseljaj? Kakorkoli je že bilo, je takšna miselna nejasnost (da se dobrohotno izrazimo) za slovenskega šolnika nedopustna.

Na prireditvi, ki je bila v nabito polni ki-ro dvorani, so nastopili dekliški zbor iz Nabrežine, mladinski zbor in otroški zbor z osemletke v Komnu. Zatem so imeli produkcijo gojenci šole Glasbene Matice iz Nabrežine, ki so se predstavili s klavirskimi, violin-skimi in harmonikarskimi skladbami. Na koncu je šola iz Komna nagradila svoje najboljše učence.

»LOVI ME!«
(Nadalj. s l. str.)

te nesmiselne, ker že v začetku zavožene vojne, v kateri sploh ne gre več za svobodo ali zaščito vietnamskega ljudstva, ampak samo še za prestiž politikov in generalov na obeh straneh. Politično in vojaško vodstvo tako velike in demokratične države, kakor so Združene države, pa bi nikdar ne bilo smelo zdrsniti tako nizko, ker bi se bilo moralo vedno in vsak hip zavedati odgovornosti Združenih držav v svetu.

Iz Gorice

GORIČANI NA RTV LJUBLJANA

Toliko pričakovani nastop goriškega moškega zbora na ljubljanski televiziji se je končno uresničil v zadovoljstvo vseh, ki so pri tem sodelovali.

Pod vodstvom Zdravkote Klanjščka so izvedli dogovorjen spored za snemanje, tako točno in dobro kot še malokdaj. Tega mnenja so bili tudi radijski snemalci.

Upajmo, da bo temu prvemu radijskemu obisku kmalu sledil še drugi ali pa da nas bodo prišli snemat kar v naše graje.

K pevskemu izletu pripomnimo še, da smo se na povratku ustavili za prijeten oddih še v Rovtahn, kjer je naš zbor zapel v veliko veselje in ginstenost domačinov.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20. 4. 1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphis, Trst

Naši pogledi ■ Mladinska skupina ■ Naši pogledi

Narodi afriške celine

V svojih člankih smo se občasno dotaknili tudi razmer in ljudi, ki z nami niso v tesnem odnosu, ki pa so del iste človeške družbe, iz katere in za katero moramo vsi živeti in delati. Omenili bi le članek o Kitajski, članek o Allendeju; tokrat pa imamo pred seboj nekaj misli o počasnem (vsekakor prepočasem) razvoju afriških držav k lastni samostojnosti. Za ta počasni razvoj in za zaostalost črnega kontinenta je v veliki meri kriv prav evropski človek, kljub vsej svoji civilizaciji. On mora — se pravi, mi vsi moramo — po svojih močeh poskrbeti, da se ta zgodovinska krivica popravi.

Ta članek objavljamo prav v času 23. tržškega veleseljba, ki služi zlasti afriškim državam, da razstavijo svoje izvozno blago na evropskem trgu. Z vedno večjim vključevanjem afriških držav v mednarodno trgovino, se bo utrdila njihova ekonomska situacija in z njo njihova politična in narodna samostojnost.

Desetletje je minilo, odkar je večina afriških držav dosegla neodvisnost. Sedemnajst med 34 državami, ki jih danes upravljajo črnici, je doseglo neodvisnost leta 1960 in trinajst drugih držav jim je do danes sledilo. Države so se druga za drugo osamosvajale oborožene z lepimi sanjami in visokimi nadami.

Danes je premnogo tistih sanj razbitih, le prav malo se jih je uresničilo — na primer ustanovitev Organizacije za afriško enotnost. Medtem pa sta državljanski vojni opustošili dve največji črno-afriški državi: Kongo in Nigerijo; nič manj kot 28 držav je doživelo državni udar ali preizkusilo resno politično nestabilnost, deset držav je bilo primoranih klicati na pomoč tuje čete. Zadnji tak primer je Gvineja.

Veliko polomov nove Afrike lahko sicer opravičimo s pomanjkanjem zmognih voditeljev. Prvi predsedniki in ministrski predsedniki so bili navadno voditelji boja za neodvisnost, ki pa so jim bili državni posli tabu. In vendar je malo držav, ki bi se lahko ponasale s tako gorečimi in zmognimi voditelji, kakor so Njerere v Tanzaniji, Diari v Nigeriji in Kaundo v Zambiji, da ne govorimo o Kenjati v Keniji ali o Haile Selassieju v Etiopiji. Vsekakor so bile žrtve med prvimi voditelji Afrike številne. Padli so Balewa v Nigeriji, Olympio v Togu, Lumumba v Kongu; Nkrumah je bil odstavljen v Ghani, Mboja je bil pa umorjen v Keniji.

Po drugi strani, čeprav so načrti afrikanizacije stremeli za tem, da izročijo vso politično in ekonomsko oblast v roke domačinov, so vse afriške države močno odvisne od Evrope. To pa je bilo predvidevati, saj je imel Kongo, ko so se Belgijci umaknili, le 13 diplomrancev; ko so se umaknili Francozi ni imel Gabon nobenega. Vrhovno sodišče v državi Malarai je sestavljeno iz samih belcev. Angleški izvedenci upravljajo telekomunikacijo v Zambiji in služijo kot svetovalci mnogim kenijskim ministrom.

V šolah, ki so pod vodstvom Francozov, se dijaki učijo po istih programih in na istih stopnjah, kakor njihovi tovariši v Parizu. Nigerijski predsednik Diari se pritožuje: »Naše šole so prirejene za tistega študenta,

ki se bo vpisal na univerzo, ne pa za tistih 999, ki bi se morali učiti kmetijstva.« Šolsko prebivalstvo se je po neodvisnosti v mnogih deželah podvojilo in celo početrilo in bo tudi še raslo, vendar je razvoj šolstva zelo otežkočen zaradi omejenih investicij. Tanzanija je na primer naznanila pred par leti, da ne bo mogla doseči splošne primarne izobrazbe pred letom 1989.

Tudi ekonomsko je Afrika v silnih težavah. Tem so vzrok predvsem vrtočlavo nihanje v cenah glavnega afriškega izvoznega blaga. V svoji revščini mnoge države ne morejo zagotoviti svojim državljanom ekonomskega minimuma. V naslednjih letih bo stanje še slabše, v kolikor bo morala Afrika računati, kar se tiče ekonomskega razvoja, skoro povsem nase. Tujo pomoč bo težko dobiti in bo ogromno stala. Pred naraščajočo apatijo Zapada, se vse več držav obrača za pomoč na komunistične države. Tako gradita Tanzanija in Zambija železnico z denarjem, ki jima ga je brez interesov posodila Kitajska. Zahodne sile so bile odbile prošnjo.

Prav tako zgleda neuresničljiv ideal Enote črnske Afrike. Le nekaj deželno omejenih organizacij je do neke mere uspešnih; na primer Vzhodnoafriška skupnost — skupno tržišče Kenije, Tanzanije in Ugande. Afriška banka za razvoj, ki je bila ustanovljena, da finansira krajevne zadružne načrte, razpolaga z malo denarja, ker je le devet držav članic izplačalo vpisnino.

»Kaj naj si razdelimo?« toži predsednik Slonokoščene obale Honphlet-Boigny: »Našo revščino?«

V prihodnosti bo najtežji politični afriški problem, če izvezemo notranjo nestabilnost, odnos črnih držav do dežel, ki jih upravljajo belci, kot so Rodezija, Južna Afrika in portugalske kolonije. Voditelji črne Afrike so napovedali za časa neodvisnosti, da bodo tamkajšnji režimi padli v petih ali desetih letih. Danes so bolj realisti. Gverilska gibanja delujejo v Portugalski Gvineji, v Angoli in Mozambiku, vendar ne kaže, da se misli Portugalska umakniti. Po drugi strani ostaja Južna Afrika močna in bogata. Še več, države Swaziland, Lesotero, Botswana in Malaroi so predvsem ekonomsko močno od nje

odvisne. Vendar trdijo Afričani, da sta čas in ritem rojstev na njihovi strani.

Notranjepolitične perspektive pa se zdijo bolj rožnate kot po letu 1960. Tedaj so bile skoraj vse države enostrankarske, v kolikor je bila stranka izraz gibanja za neodvisnost; pa tudi kot obramba proti krhkim vladam. Danes ima Afrika še 26 enostrankarskih držav. V prihodnosti jih bo več posnemalo zgled Tanzanije in Kenije. Obe državi sta skušali izvesti enostrankarske volitve, pa je bilo 60 odst. kandidatov odbitih. V Tanzaniji je bil prejšnjega novembra Njerere ponovno izvoljen — in to brez konkurence, vendar je bilo 12 parlamentarcev in 2 od 16 ministrov odklonjenih.

Neodvisnost ni prinesla blagostanja in v več primerih niti politične svobode. Vendar pa neodvisna črna Afrika ni propadla, kot je napovedovala Južna Afrika. Njeni voditelji postajajo manj dogmatični in bolj realisti, črna Afrika vstopa v drugo desetletje neodvisnosti z mnogo stvarnejšimi pogledi in svetlejšimi upi na resničen napredek. Ta bo vsekakor odvisen od mnogih faktorjev: učinkovitejša kmetijska oprema, boljša prehrana, organizacija; glavni faktor pa bo vsekakor izobrazba.

Njerere je dejal: »Nove afriške države so bile umetno sestavljene enote, geografske celote, ki so jih na karte začrtali evropski imperialisti. Iz teh enot smo skušali ustvariti narode. Dosegli smo neodvisnost, pa tudi zrelost. Če upoštevamo te omejitve, smo dosti dosegli.«

Morda bo kdo smatral to izjavo za preveč optimistično. Vendar pa je tudi res, da ni minilo stoletje, odkar so arabske ladje redno plule vzdolž obale pri Dar-es-Salamu, Njererovi prestolnici, in vozile črnce v sužnost.

Peter

☆

Kogar zanima samoosveščanje verskega elementa v človeku in njegov pristop k skupnemu verskemu življenju, ga vabimo na seminar (na temo Slovenski krščanski trenutki), ki bo prve dni septembra v Sesljanju. Program, čas in kraj srečanja mladih prijateljev iz Slovenije in iz zamejstva bomo še pravočasno sporočili.

Prijateljem!

S to številko zaključujemo naš prvi poizkus tedenskega objavljanja Naših pogledov. Ko smo se lanskega oktobra odločili za tak način razširjanja svojih idej, smo imeli pred očmi tudi vse težave in probleme, ki so s takim objavljanjem nujno povezane. Zdaj smo lahko zadovoljni nad opravljenim delom, čeprav se zavedamo, da bi bila lahko naša mladinska tribuna drugačna: celovitejša, stvarnejša, odločnejša. Lahko bi seveda našli še vrsto drugih pomanjkljivosti, toda prav to, da se jih zavedamo, nam bo služilo pri nadaljnjem delu. Vsem, ki so se za nas zanimali, ki so nam pomagali z nasveti in predlogi in vsem, ki so se nam medtem približali iz prepričanja in zaradi sorodnih idej, se lepo zahvaljujemo. Veseli nas tudi, da se je v istem času tudi pri drugonazorskih skupinah mladina zavzela za stvarnejši in bolj angažiran nastop.

Mladinska skupina se bo po poletnih mesecih predstavila z novim programom. V tem času morajo namreč nekatere zamisli še dozoreti.

Mladinska skupina

Tržaškega

Akademija ob odkritju Finžgarjevega kipa na Opčinah

V nedeljo zvečer je bila v Finžgarjevem domu na Opčinah slavnostna akademija v čast odkritja doprsnega kipa pisatelja Finžgarja, po katerem se dom imenuje. Istočasno je dobil dom tudi lep slovenski napis na pročelju. Navzoč je bil tudi akademski kipar France Gorše, ki je, kakor je poudaril v svoji zahvali ob koncu sporeda prof. Peterlin, kip podaril Domu.

Ze v soboto zvečer je bil na čast temu dogodku glasbeni večer gojencev glasbene šole Finžgarjevega doma ob navzočnosti jugoslovanskega generalnega konzula in drugih vidnejših osebnosti javnega in kulturnega življenja v Trstu, o čemer bo verjetno spregovoril strokovnjak za glasbeno področje. Mi naj spregovorimo o nedeljski akademiji.

Ansambel TAIMS, ki ga vodi g. Pohajač, je za uvod zaigral dve pesmi, ki sta presenetili ne samo zaradi uigranosti mladih izvajavcev (človek kar pozabi, da so to pravzaprav od štirinajst do sedemnajstletniki), ampak tudi zato, ker smo prvokrat slišali Openško polko, ki jo je zložil član ansambla, mladi Janez Beličič. Zatem je predsednik Slovenske prosvete Marij Maver odkril Finžgarjev kip v žgani glini, ki bo odslej krasil notranjost dvorane, medtem ko bodo pozneje napravili odlitek v bronu in ta bo stal potem zunaj Doma. Kratko, a z zanimivimi, manj znanimi podatki iz pisateljevega življenja posejano predavanje o pisatelju je imel ravnatelj g. Anton Kacin. Nato se je predstavil prvi razred osnovne šole z ljubko zbornom recitacijo Oče, mati zemlja, ki je marsikatero ganila z lepimi mislimi in pa že s samim pogledom na tako lep, številen razred. Sestavila je besedilo in pripravila male recitatorje gđc. Marija Mislej. (Sploh so Opčine nekam zaživele, saj je bila v torek že druga uprizoritev daljše igre Pavelčkova piščalka, v

SLOVENSKI TABOR NA REPENTABRU

V nedeljo, 27. junija bo na trgu pred repentaborsko cerkvijo tabor Slovenske prosvete, posevečen 25-letnemu delovanju te ljudsko-prosvetne organizacije na Tržaškem.

SPORED:

Pozdrav

Nastop mladinskega pevskega zbora iz Mačkovelj; vodi učit. Ljuba Smotlak

Glasbeni ansambel TAIMS iz Finžgarjevega doma z Opčin. Vodi Franc Pohajač.

Nastop c. pevskega zbora od sv. Antona iz Trsta, vodi Janko Ban.

Predstava enodejanke »Generalna vaja«. Izvaja Oder mladinskega doma Boljunc, režija prof. Theuerschuh.

O d m o r

Glasbeni ansambel Slomškovega doma iz Bazovice KONDOR izvaja nekaj Slakovih melodij,

25 let ljudsko-prosvetnega dela prosvete na Tržaškem. (Govor),

Mladinski zbor iz Sv. Križa poje.

Nastop folklorne skupine borštanske mladine. Vodi E. Zajec.

Cerkveni pevski zbor z Opčin zapoje nekaj pesmi pod vodstvom Staneta Maliča.

Zčetek ob 17. uri. Poskrbljeno je za prigrizek in pijačo v odmoru.

kateri nastopa cela vrsta osnovnošolskih orlov pod skrbnim vodstvom učiteljev Branka Lupinc in soproge.)

Tretja točka je obsegala Finžgarjevo pesnitev Triglav v dramatizaciji, zvočni in svetlobni opremi in režiji prof. Zore Tavčarjeve, v kateri je nastopilo okrog trinajst mladih fantov in deklet, ki bi jih še kdaj mlavideti na odru: Barbara Lapornik, Evelina Jeza, Anka Peterlin, Marko Lupinc, Tanja Rebula, Miriam Levstik, Aleksander Podobnik, Aldo Foschini, Sergij Guštin, Jasna Repinc in Marjan Batič. Presenetil je mladi dijak Marko Starc, ki je sam naslikal sceno, in sicer plansarsko kočjo z ognjiščem in celo z nagačenim orlom, ter Triglav z gozdovi ob vznožju.

Osrednji del večera je predstavljal koncert pianistke prof. Irme Tavčarjeve (soproge dramatika prof. Tavčarja) in sopranistke g. Ljube Berce Košutove. Umetnici sta izvajali dvoje daljših skladb, od katerih je eno zložil g. Stane Malič (Kukavica) ter se je zelo prikupila. Upajmo, da bosta gospe še kdaj pripravili podobno umetniško doživetje s samostojnim koncertom! Po zahvali prof. Peterlina kiparju Gorsetu je stopil na oder sam umetnik ter smo tako gledalci spoznali v drobnem, živahnem gospodu z belo brado svetovno znanega kiparja našega rodu.

Nekaj nemudoma ukreniti za Botač

Objavljamo intervencijo občinskega svetovalca Slovenske skupnosti dr. Tula v dolinskem občinskem svetu:

Moje priporočilo se nanaša na problem, ki je bil v prejšnjih letih vsaj bežno že omenjen na tem mestu. Toda v zadnjem času so nastopili nekateri novi elementi, ki naravnost silijo, da se ta problem vsaj začne reševati.

Vsem je prav gotovo znano, v kakšnih razmerah morajo živeti prebivalci, ki so še ostali v Botaču. Luči in vodo imajo, gostilno za turiste tudi, toda najhujši problem za ta zasel je cestna povezava z ostalim svetom, da se tako izrazim.

Po pripovedovanju domačinov ni bila cesta v ta kraj popravljena že kakih deset let. Dež in motorna vozila so v tem času opravila svoje, tako da je cesta danes na nekaterih mestih spremenjena v pravi hudournik in predstavlja resno nevarnost za voznike, ki se tja podajo.

To pravim ne zaradi alarmizma, temveč ker sem se sam o tem prepričal. Moje mnenje je, da ceste ni mogoče več puščati v takšnem stanju že iz varnostnih razlogov. S tega vidika kaže, da občina cesto zapre za motorna vozila, oziroma da opozori z ustrezno tablo voznike, da vozijo po nji na lastno odgovornost. Mislim pa, da do tako drastičnega stalnega ukrepa občina ne bi smela priti, preden se ne preuči vse možnosti, da se stanje omenjene poti vsaj delno popravi.

Res je, da je v kraju malo prebivalcev; da se je problem mislil rešiti z ureditvijo ceste po bivši železniški progi. Ta možnost je, kot

Akademijo je zaključilo troje pesmi v izvedbi cenkvenega pevskega zbora pod vodstvom Stanka Maliča.

Za večer, ki se je zaključil nato v prijateljski družbi okrog kiparja ob dobri zakuski, velja posebna zahvala vseprisotni odlični organizatoriki, požrtvovalni gospe E. B. (ker noče biti imenovana). Edino, kar je motilo, so bili sporedi, na katerih ni bilo — niti enega imena. Zato ni čudno, da je Primorski dnevnik ob svojem poročilu (na zadnji strani v zadnjem kotu) izpustil vrsto imen ali pa jih popolnoma spremenil. Spored brez imen je po naše brez pomena.

SPECTATOR

ZDRUŽITEV DVEH HRANILNIC

Po soglasnem sklepu izrednih občnih zborov hranilnic in posojilnic na Opčinah in v Nabrežini sta se denarna zavoda združila in bosta odslej poslovala z imenom »Hranilnica in posojilnica na Opčinah in v Nabrežini.« Izredna občna zborna sta bila v nedeljo, 20. t.m. Denarna zavoda imata nad 800 članov. Ko bodo urejene vse formalnosti, bodo uradi hranilnice v Nabrežini poslovali vsak dan in ne samo nekaj dni v tednu kot doslej.

VPISOVANJE V UČITELJIŠČE

Ravnateljstvo Državnega učiteljskega A. M. Slomšek v Trstu sporoča, da se dijaki, ki so izdelali v poletnem roku, morajo prijaviti za naslednji razred do 24. julija. Do istega dne se lahko vpišejo dijaki, ki bodo obiskovali prvi razred. Dijaki, ki imajo popravne izpite, pa se morajo vpisati oziroma prijaviti do 22. septembra. Pojasnila daje tajništvo.

znano, odpadla, cesta v takšnem stanju pa ni več varna za promet.

Zato menim, da je prišel čas, da se ta problem resno preuči v okviru temeljnih osnov regulacijskega načrta ter pravkar v parlamentu izglasovanega zakona o zaščiti značilnih kraških področij. Kajti tako občinski regulacijski načrt kot Belcijev zakon predvidevata zaščito naravnih ambientalnih področij ter tipičnih naselij — in seveda tudi ljudi, ki te značilnosti s svojo prisotnostjo pomagajo ohranjati.

Na osnovi navedenih predpostavk bi se morala najti rešitev za Botač, ki ima vse omenjene značilnosti, vredne ohranitve in zaščite. Prvi pogoj je seveda ureditev primerne cestne povezave. Znano mi je tudi, da bi nekateri želeli popraviti tam svoje hiše, in bi s tem pomagali ohraniti tiste značilnosti, ki jih ščitita že omenjena regulacijski načrt in zakon o varstvu Krasa.

V nasprotnem primeru, to je, če se nič ne stori, bodo primorani za stalno se umakniti iz tega edinstvenega kraja še tisti maloštevilni domači prebivalci, ki tam vztrajajo; z njimi pa propadejo vse tiste značilnosti, ki jih hočemo zaščititi.

Nujno je potrebno takojšnje ukrepanje. Mislim, da bi se najprej morala zasilno popraviti tista mesta na cesti, ki so najbolj potrebna; medtem bi se izdelal primeren načrt za postopno temeljitejšo ureditev.

Nakazani problem o popravilu poti od Hrvatov v Botač je torej pereč s prometno varnostnega in, ne smemo pozabiti, s človeškega vidika, pa četudi gre le za nekaj družin.

Alojz Tul

ŠOLSKE USPEHI

Na slovenski nižji srednji šoli v Gorici so v zaključnem kolskem letu naslednji izidi:

IA

Butkovič Rafael, Cej Robert, Devetak Davorin, Ferletič Jordan, Macuzzi Simon, Obat Aleksander, Peric Livij, Persoglia Lovrenc, Remec Robert, Sirk Ivan, Sobani Dominik, Tabaj Maksim, Terčič Flavij. Pet dijakov ima popravne izpite. Trije dijaki so zavrženi.

IB

Beuciar Marijan, Bukovec Marko, Cont Vladimir, Cubej Marko, Klanjscek Marko, Leban Maver, Pisk Aleksander, Qualizza Vladimir, Tabaj Rajmund, Ursic Aleksander.

Šest dijakov ima popravne izpite. Pet dijakov je zavrženih.

IC

Berlot Loredana, Cijan Marija, Cotič Damijana, Drobez Alenka, Ferletič Ana, Figheli Bernarda, Gergolet Darija, Ferletič Hadrijana, Gergolet Radica, Gulin Vijolica, Humar Loreta, Oblak Ornela, Paulin Nadja, Peric Nevija, Perse Silvana, Petean Hadrijana, Princi Irena, Tomsic Palmira.

Štiri dijakinje imajo popravne izpite.

ID

Bensa Dolores, Bozic Veronika, Colja Danijela, Devetak Dorijana, Devetak Mavra, Komjanc Damijana, Kompara Jasna, Leghissa Sonja, Marcolini Silvestra, Marusic Anita, Marusic Gabrijela, Marusic Loredana, Nanut Loredana, Semoli Lilijana, Svab Danila, Trpin Edvina.

Pet dijakinj ima popravne izpite. Ena dijakinja je zavržena.

(Dalje na 7. strani)

Iz Goriške

Zgodovina Goriške brez nas

Znani italijanski popisovalec drobne goriške zgodovine Luigi Bozzi je izdal novo knjižico o preteklosti naše dežele. Dal ji je naslov »Memorie e cronache del Friuli orientale«. Zajema pa dobo od 1890 do 1920.

Že naslov pove, da je avtor zbral črtice in opise šeg in navad glavnih furlanskih krajev.

O Slovincih je le malo ali nič govora. Mi sploh še nimamo strnjene opisa ali orisa slovenske preteklosti na Goriškem ali Primorskem. Vse so le drobci, raztreseni po različnih listih in koledarjih, ki se po večini niti v knjižnicah ne najdejo več.

Menimo pa, da bi se avtorji ali pisatelji že dobili, toda tu je stvar založništva, denarja. Iz golega idealizma ne more nihče več delati in živeti, ter morda še iz svojega plačevati za zbiranje podatkov.

Naše založbe v Gorici ali v Trstu, kolikor jih pač je, imajo svojo pot pri sestavljanju knjižnih načrtov in jih financiranju. Odločuje smernica, ne kaj se napiše, ampak *kdo* napiše (tudi če je slabo) — Non quid, sed quis!

Furlanski sorojaki pa imajo svoje filološko društvo, ki se ne boji ne stroškov ne objektivne sodbe, kaj naj se izda, pa tudi, če so to drobci naše zgodovine, za kar ji gre pač vsa hvala.

Menda spadajo tudi taki pojavi v zgodovino Goriške.

Sovodnje

ŽUPANOVA OBLETNICA

Prav na kresni dan obhaja naš župan Jože Češčut dvajsetletnico, odkar načeluje sovodnjski občini.

On je pristen Sovodenjec, rojen 28. februarja 1920 v trdni kmečki družini. Prestal je trpko povojno življenje kot vsi naši zavedni fantje v tisti črni dobi; preganjanja, posebne bataljone in težke dni v času borbe.

Poštenega in srčno dobrega moža so domačini izvolili že v maju 1951 za občinskega svetovavca in v juniju istega leta za župana. Letospoteka torej že njegova peta poslovna doba.

Za časa Češčutovega županovanja so Sovodnje spremenile svoje lice. Urejena je javna razsvetljava. Javne ceste in poti so, razen malenkostnih izjem, popravljene in asfaltirane. Obnovljeno je šolsko poslopje na Vrhu. Prav tako tudi občinska hiša.

Menda ne bo dolgo časa minilo, ko bomo imeli tudi moderno šolo v naših že deloma industrijskih Sovodnjah.

Naš župan je že štiri leta tudi predsednik domače hranilnice in posojilnice, ki dosti pomeni za gospodarski dvig našega kraja.

Če povemo, da župana Češčuta cenijo vsi občani brez razlike, smo podali le bežen lik naših nekdanjih poštenih in možatih vaških korenin.

Števerjan

POTI IN VREME

Pred časom smo nekje brali, da so že vse naše ceste in poti popravljene in urejene. V resnici pa ni prav točno tako, čeprav upamo, da bo občinska uprava v ta namen zastavila vse svoje moči.

V polnem delu so popravila na občinski cesti Bukovje - Grojna. Ta odsek je bil zadnje čase res že popolnoma neprevozen.

Županstvo je zato izdalo te dni odlok, da se na tej cesti ustavi ves promet do 26. junija.

V SPOMINI!

Stari goriški študentje, v resnici že stari po letih, a še vedno mladi po duhu, vabijo že skoraj vsako leto na kako jubilejno proslavo.

Letos v nedeljo, 27. jun., vabijo k odkritju spominske plošče zaslužnemu primorskemu taborniškemu in čitalniškemu organizatorju Ernestu Klavžarju (1841 - 1920).

Proslava, ki jo pripravlja stari študentski klub ob sodelovanju novogoriškega muzeja, ob 50-letnici Klavžarjeve smrti, bo v nedeljo 27. junija ob 16. uri pred njegovo rojstno hišo v Vipavi.

Govorili bodo prof. Vatovec in drugi; vabljene so tudi pevske zbori in še posebej naša mladina, da spozna, kdo so bili naši narodni buditelji pod tujim jarmom.

ŠOLSKO VPISOVANJE

Ravnateljstvo Nižje srednje šole v Gorici Ul. Randaccio, 10, obvešča, da se vrši vpisovanje za I., II. in III. razred te šole vsak dan od 10. do 12. ure nepreključno do 24. julija.

F.J. * 81 S M R T V POMLADI

Nekoč si je ogledoval izložbo v središču mesta, blizu kavarnе »Sloh«, ko ga je nenadno prevzel občutek, da je ona v bližini. Nehote je napravil nekaj korakov v smeri, kamor mu je veleval ta notranji glas, in hip nato je prišla iz Frančiškanske ulice.

Ni ji povedal, da je zaslutil njeno bližino, saj mu najbrž ne bi verjela. Mogoče bi mislila, da si izmišlja te stvari, da bi napravil vtis nanjo.

Nekoč zvečer je bil z nekaj kolegi iz študentskega kluba v »Daj Damu«, pri točilni mizi. Bilo je po nekem zanimivem predavanju dr. Andreja Gosarja in vsi so vneto debatirali o predavateljevih tezah. Govoril je namreč o socialnem vprašanju v Sloveniji. Tine je pravkar vzel iz točajkinih rok skodelico s kavo, srknil prvi vroči požirek in hotel nadaljevati debato, ko ga je spet prevzel občutek, da bo prišla Majda mimo. Ozrl se je proti steklenim vratom, ki so ostala odprta, in tisti hip je res prišla mimo. Ozrla se je v notranjost in njune oči so se srečale. Videl je, da se je za hip obotavljala, nato pa je šla naprej. Postavil je skodelico na točilno mizo, položil zraven denar in stekel ven. Kmalu jo je dohitel, ker je šla počasi in se ozirala nazaj. Ko ga je zagledala, ga je počakala.

»Ali si si mislila, da bom prihitel za teboj?« Tedaj sta se že tilkala.

»Maló žé,« se je nasmehnila.

Tedaj si ni mogel kaj, da bi ji ne bil povedal, kako ga je v hipu prevzel občutek, da bo

prišla mimo, in kako se mu je to že večkrat zgodilo.

»To je res čudno,« je rekla.

»Mogoče se vsem zaljubljenim fantom tako dogaja, čeprav nikoli nisem slišal o tem in tudi ne bral,« je rekel.

»Tudi jaz ne.«

»To pomeni, da je moja zaljubljenost nekaj čisto posebnega,« je dejal napol za šalo napol zares.

»Kdo ve?« je rekla. Vedel je, da je zardela, četudi tega v medli cestni razsvetljavi ni mogel videti. V njeni naravi je bilo čudno močno nasprotje med deklislo sramežljivostjo, ki jo je delala plaho, obotavljajočo in ji vsak hip razlivala rdečico po obrazu in celo po vratu, in nenavadno žensko zrelostjo, ki ji je narekovala ravnanje in besede, kakor bi jih ne bil pričakoval od takega mladega dekleta. Ta njena dozdevna dvojna narava ga je že velikokrat začudila in ganila. Bilo je, kakor da govori mimo njenega deklisstva iz nje izkušnja njenih prednic.

»Kje si bila? Ali ste imeli tudi danes vajo?«

»Ne. Bila sem na obisku pri teti Mariji.«

»Lahko bi imela stalen dan za obiske pri teti Mariji, da bi te lahko počakal.« To je rekel le tako, ne da bi bil mislil resno.

Ona pa je resno odgovorila.

»To ni mogoče. Nikoli ne vem, kdaj me bodo poslali tja ali kdaj bo teta telefonirala, naj pridem. Drugače bi ti bila že povedala.«

(dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

James Joyce ob 30-letnici njegove smrti

Pred nekaj dnevi se je v Trstu zaključil mednarodni simpozij o velikem angleškem pisatelju irskega rodu Jamesu Joycu. Na simpoziju, ki so ga priredili ob 30-letnici pisateljeve smrti, so sodelovali priznani strokovnjaki, med njimi tudi izvedenec z univerze v Zagrebu. Zato danes prženjamo objavljati prispevek, ki ga je o velikem pisatelju napisala naša sodelavka dr. M. P.

(Uredništvo)

James Joyce je bil kot katerikoli pisatelj našega stoletja postal simbol umetnika-izgnanca v sodobni družbi. Stephen Dedalus, ki je njegov nadomestek-surogat za mladega umetnika in misleca — ni morda Joyce v vseh detajlih njegovega umetniškega izkustva, a vendar predstavlja zagrenjenega umetnika-izgnanca tako neposredno, kot bi ga morda ne moglo nobeno avtobiografsko delo. Stephenovo in (Joycevo) zanimanje za literarne teorije, estetske probleme, pesništvo, filozofijo in teologijo ter okultne vede bi pričalo, da je avtor proizvedel nenavadne intelektualne dediščine in okolja. A vendar ni tako. Nič ob njegovem rojstvu ni kazalo, da se bo tako razvil.

Rodil se je 2. februarja 1882 v Dublinu — v času in v kraju, ki sta bila najbolj neugodna za nekonformistično umetniško ustvarjanje.

Čeprav predstavlja Irska del britanskega obočja, se Irce niso v resnici nikoli prištevali k britanskemu narodu. Vera, zgodovina, družbeni in ekonomski razvoj so pripomogli k vedno globlji razliki med obema narodoma. Večina Ircev je katoliške vere in čeprav mnogo vodilnih pisateljev izhaja iz protestantske manjšine, tradicionalna vera le rahlo obarva okolje, iz katerega izhajajo. Vidno je pomanjkanje individualnosti in razrednih razlik; izrazit občutek družbene pripadnosti preveva povsod, občutek, ki je že dolgo za vedno izginil v Veliki Britaniji. Amorfnost razredne strukture je v zelo tesni zvezi z nekoliko lahkomišelnim značajem irskega človeka; ta aspekt deluje neaktivno na literaturo. Čutiti je skoraj nekakšno pomanjkanje družbene angažiranosti in pisatelji, kot sta B. Russel in Sartre, bi bili ravno tako tuji na Irskem kot lju-

dje z Marsa. Še Shaw je težko vžgal iskrico zanimanja v svoji rodni zemlji. V glavnem so irski pisatelji »neangažirani«. Morda je ravno to pomanjkanje trdne razredne strukture vzrok, da ni dala Irska v zadnjem času nobenega pomembnega pisatelja.

Da se povrnemo k Joycu: pisatelj z ekcentričnimi prvinami v umetniškem ustvarjanju je imel le dokaj malo pogojev, da bi kaj izdal. Cerkveni vpliv na miselnost in na dejavnosti irskega naroda je bil posebno močan proti koncu 19. stoletja. Tudi Joycejevo družinsko okolje ni dajalo opore njegovi težnji, da bi se izvlekel iz malomeščanske ozkosti: ne oče — državni uradnik — ne mati, čeprav občutljiva ženska z umetniškimi prisluhom — nista imela nobenega intelektualnega vpliva na bodočega pisatelja. Nasprotno, prav to strogo okolje je postalo glavni vzrok za njegovo osebno in literarno nekonvencionalnost. Tudi šolska vzgoja je skušala mladega Joyca vskladiti v malomeščanski kalup. Študiral je v Jesuit Belvedere College (Dublin) in na univerzi, kjer je tudi diplomiral. Joyce je kmalu spoznal, da njegovo umetniško ustvarjanje ne bo nikoli našlo ugodega sprejem v tesnem irskem okolju; po materini smrti je za vedno zapustil domovino. Šel je v Pariz. Živel je še v Trstu, Rimu, Pulji in Zürichu.

Že v šolski dobi so učitelji hvalili njegove spise. Še gimnazijec je iznenadil profesorje in sošolce, ko je priobčil kritiko Ibsenove drame (*Ko mrtvi vstanemo*) v *Fortnightly Review*, ki je bila tedaj najimmetritnejša literarna revija v Evropi. Njegovo literarno ustvarjanje v tujini ni bilo lahko: povsod je našel težave, ki bi premagale vsakega samoniklega umetnika. Preživljal se je s poučevanjem angleščine v izredno hudih gmotnih pogojih. Malo je bilo upanja, da bi kaj zaslužil z izdajo prvih knjig (*Ljudje iz Dublina — 1914 Dubliners*) in se s tem posvetil ambicioznejšim umetninam, kot sta *Umetnikov mladostni portret* (1916) (*A portrait of the Artist as a Young Man*) in *Uliks* (1922) (*Ulysses*). Razen tega tudi njegove zdravstvene razmere niso bile najboljše: vid se mu je vedno bolj slabšal. Proti koncu življenja so

se gmotne razmere nekoliko zboljšale, a težave so ga še vedno spremljale (cenzura — moralna in politična, založniki). Kljub temu je dokončal svoj poslednji roman *Finneganovo prebujenje* (1939) (*Finnegan's Wake*) malo pred smrtjo skoraj že popolnoma slep. Umrl je v Zürichu 13. januarja 1941.

Joyce je v tradiciji evropskih literatov — tradicija Manna, Prousta, Gida in Conrada. To je tradicija ki zahteva z ene strani izločitev — detachment — in impersonalnost, v najostrejši meri; medtem ko z druge strani potencira — povzroča skoraj totalno istovetnost — identifikacijo umetnika s snovjo in največkrat z glavnim junakom. Zahteva od umetnika, da napravi, kot je že Milton rekel, iz svoje eksistence »pravo pesem«, to je neprenehno psihološko analizo, pravilno vrednotenje, posvečanje individualni in umetniški integriteti. To pomeni odkrivati pisateljevo duševnost bralec z neizogibnimi nespornostmi, do katerih mora priti, ko se skušajo kompleksni duhovni izpovedati manj kompleksnim. V tem je Joyce sledil svojim literarnim vzorom — Ibsenu, Hauptmannu in tudi Cavalvantiju. Kot ti, je tudi veliki Irec plačal s samoto in alienacijo svojo samoniklost.

Če se skušamo deloma približati pisateljevu umetniškemu ustvarjanju, moramo vsaj bežno pregledati razvoj romana v 20. stoletju.

(dalje prihodnjič)

MIHA BALOH PUSTOLOVI V AVSTRIJSKI TELEVIZIJI

Nekdanji član Slovenskega gledališča v Trstu Miha Baloh je prešel, kot znano, k filmu. Potem ga je zaneslo k televizijskemu filmu. Zdej »Mihael Baloh« je nekaj mesecev pustolovi v avstrijski televiziji. Kot glavni junak nastopa v filmski nadaljevančki, v kateri igra avstrijskega častnika iz 17. stoletja, ki zaide v turško ujetništvo (v Bosni), kjer se z zvitostjo in pogumom rešuje iz najrazličnejših težav in najde pri tem celo čas za ljubezenske dogodivščine.

Zadnji čas je nastopal v seriji »Na konici noža«, ki se je končala 21. t.m. in seveda srečno za Miha Baloha, namreč s tem, da se je poročil po srečni rešitvi iz turškega ujetništva s hčerko generala Radakovitsca, katero igra v televizijskem filmu Jutta Heinz. Precej prizorov v filmu je bilo zelo dobrih, v veliki meri po zaslugi Balohove temperamentne igre in prikupne osebnosti.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

XL.

Počasi sem šel po glavni ulici in si ogledoval hiše in izložbe. Čeprav je bilo še svetlo, so bile izložbe razsvetljene. Trgovine so bile dobro založene, tudi z najmodernejšimi izdelki, a tipično provincialne. V izložbi glavne knjigarne sem zagledal na častnem mestu nekaj knjig Sigrid Undsetove, po čemer sem spoznal, da njeni someščani le niso tako brezbrizni do njenega spomina, kot sem menil. Morda zato niso našli pristranskega odnosa do nje, ker ni bila rojena v tistem kraju, ampak se je naselila med njimi že v poznejših letih. Ali pa zato, ker je bila katoličanka. Pri študiju srednjeveške norveške zgodovine se je namreč spet odkrilo, kaj je pomenila katoliška vera v tedanji Norveški in je prestopila v katoliško Cerkev. Mnogi so ji verjetno to zamerili. Toda odkar sem sam spoznal, kako osamljeno stoje luteranske cerkve v norveških mestih, skoro vedno

zaklenjene, bolj podobne muzejem kot gostoljubnim, živim hišam božjim, mi je postalo njeno konvertitstvo popolnoma razumljivo. Bilo je naravno, da je njeno prisrčno čud bolj privlačevalo katolištvo s svojo človeško toplino in s svojimi vedno za vse ljudi odprtimi cerkvami kakor luteranstvo, ki je vsaj v njenem času govorilo bolj človeškemu razumu kakor srcu. V najnovejšem času seveda tudi luteranstvo spoznava pomen srca v religiji, pomen verske mistike, in je začelo zato vpeljavati liturgične elemente, ki so blizu katolištvu, medtem ko se katoliška pokonciljska Cerkev začena presmerjati ravno obratno od mistike k razumu, hoteč spraviti svoj nauk čim bolj v sklad z logiko in z modernim socialnim humanizmom, da bi lahko tudi na tem polju tekmovala z levimi ideologijami. Ne vem, ali bi bilo moglo tako katolištvo še tako ogreti Sigrid Undset, da

bi pretrgala z vso versko konvencionalnostjo in se odločila za prestop.

Take misli so mi rojile po glavi, ko sem šel počasi dalje po dolgi glavni cesti. Prišel sem do velikega mestnega pokopališča, podobnega parku. S ceste sem gledal, da bi opazil kje nagrobni spomenik Undsetove, vendar ga nisem zagledal. Sploh pa nisem bil gotov, ali je res pokopana v Lillehammerju. Nikjer ni bilo živega človeka, da bi ga bil vprašal o tem. Ko pa sem zavil okrog pokopališkega vogala, da bi si od bliže ogledal lepo in veliko stolnico, sem zagledal tri starejše ženske, ki so prihajale s pokopališča. Šle so čisto tiho — verjetno so umolknele, ko so me zagledale — in bile so skoraj podobne dušam mrtvih, ki baje o polnočni uri blodijo okrog pokopališč. Ura na cerkvenem stolpu je namreč ravno udarila polnoč. Verjetno sem se tudi jaz, tujec, zdel njim bolj podoben prikazni kot živemu človeku, ko sem se tako potikal okrog pokopališča in cerkve. Tiho so izginile, jaz pa sem šel okrog cerkve in občudoval njene mogočne, lepe oblike.

(dalje)

Sodobno kmetijstvo

Pogled h kmetom onstran meje

Franc Herič in njegov boj z gluho tradicijo

Franc Herič s Sladke gore v šmarskem območju (blizu Celja) je tudi za naše razmere zanimiv primer boja za preusmeritev kmetije, za prilagoditev kmetijske dejavnosti potrebam trga. Specializiranih posestev na Sladki gori še zaenkrat ni, vendar nekateri izmed kmetov resno razmišljajo o specializaciji v vinogradništvo in živinorejo, posebno zato ker gredo vino, mleko in tudi živina dobro v prodajo. Eden izmed najbolj odločnih in naprednih kmetov je Franc Herič. Posedstvo meri približno 14 hektarov, od tega odpade 5 ha na gozd, 1,50 na vinograd, 4 na travnike, 2 ha na njive, od tega je 0,9 pšenice, 0,9 ha koruze in 0,20 ostalih poljščin. V hlevu ima Franc Herič 14 glav živine, 1 kohnja, 4 krave, 3 telice in 6 pitamcev. Strojna oprema je za zdaj še zelo skromna: kosilnica BGS in motorna škropilnica za vinograd.

Skupaj gre

Vinogradi na Sladki gori so bolj ali manj stari. Finančno šibke kmetije ne zmorejo obnove večjih površin. Obnova enega hektara vinograda velja pri njih okoli 60.000 N. Din, t. j. 6 milijonov starih dinarjev. Zategadelj iščejo tudi druge možnosti. Tako se je Franc Herič z nekaterimi drugimi, ki imajo skupaj vinograde, dogovoril, da bodo z združenimi močmi pričeli obnavljati vinograde. Pri hranilno-kreditni službi kmetijskega kombinata v Žalcu so dobili tudi posojilo.

Po starem ni nič

To bo hkrati prvi odločnejši korak k specializaciji. Brez preusmeritve ni več obstoja za kmete. Še sedaj pridelujejo na Sladki gori vsakega nekaj. Herič je že na tem, da se preusmeri in sicer v vinogradništvo in živinorejo. Prepričan je v to, prvič zato, ker stari način kmetovanja ne daje dosti, drugič ker je sodobno kmetijstvo predpogoj za perspektivno kmetijsko dejavnost in osebno zadovoljstvo s svojim delom. Pri tem je Herič naletel na razne težave. Pri hiši so štirje stari ljudje, ki hočejo, da gospodari tako, kot so oni, njihovi starši in dedje. Z drugimi besedami povedano, vsaka novost naleti pri njih na velik odpor. Predvsem so doma močno nasprotovali najetju kredita, češ kako ga bo pa vrnil in da ni nič hujšega kot to. Franc Herič mora v določeni meri upoštevati razmere, v katerih živi, kot jih je moral ali še mora upoštevati marsikateri izmed naših sposobnih kmetovalcev.

Začetek v vinogradu

Pri preusmeritvi se je Franc Herič najprej odločil za obnovo vinograda. Zaenkrat ga ima 1,50 ha. Če bo šlo vino dobro v promet, ga bo še povečal. V bodoče pa namerava postopoma opuščati nekatere poljščine in jih zamenjati s travno deteljnimi mešanici. Postopoma bo tudi kupoval stroje.

Priljubljena krava

V hlevu pa misli obdržati in rediti molznice in pleimenske telice. Ko bo prišel na intenzivni način krmljenja, bo zelo verjetno zamenjal vse krave, ker imajo nizko mlečnost. Obnoviti namerava hlev, pravzaprav ga misli povečati, kajti živinoreja naj bi v bodoče bila osnovna dejavnost. Na ta način bo tudi najboljše izkoristil travinje, ki je najcenejši vir pridobivanja krme.

Ne smeš jim ničesar reči

Franc Herič je pravzaprav iz druge hiše, tu je kot zet. Zrastel je na dokaj dobri kmetiji in se marsikaj naučil. Obiskoval je tudi kmetijski tečaj in videl nekaj preusmerjenih kmetij. Tako je prav dobro seznanjen z zahtevami sodobnega kmetijstva in njegovimi perspektivami. Žal ima v kraju, kjer živi, malo somišljenikov, izjema so sosedi, ki jih je pridobil za obnovo vinograda. Z ostalimi ne govori dosti, saj si ne pustijo ničesar dopovedati. Celo domači jih hujskajo, naj ga nikar ne poslušajo. Franc Herič je vztrajen človek in prepričan, da bo čas že prinesel svoje...

NAPOVEDOVALNA SLUŽBA O MEDENJU

Po petih letih bodo letos spet uvedli napovedovalno službo o medenju. Zajemala bo hojevo mano, ki je v Sloveniji najizdatnejši vir medicinske ter žepke, ki je znan kot najboljši med za prezimovanje čebel. Čebelarjem, ki bi v prihodnje radi zasedovali obvestila Zavoda za čebelarstvo, priporočamo, da si redno kupijo petkovo prilogo ljubljanskega »Dela«. Mogoče za naše čebelarje sama prognostična služba ne bo toliko zanimiva, vsekakor pa razni članki in strokovni nasveti. Sicer, kmetijska stran v petkovi prilogi v Delu prinaša še vrsto drugih zanimivosti. Zato jo našim kmetovalcem toplo priporočamo.

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

OBCNI ZBOR FIPAV V RIMU

V nedeljo je bil v Rimu redni občni zbor italijanske odbojarske zveze (FIPAV). Zveza slovenskih športnih društev, ki združuje skoro vse naše športnike, je na svoji zadnji skupščini soglasno sklenila, da pošlje svojega delegata v Rim, kjer naj zastopa zlasti posebne interese manjšinskega športa. Najvažnejši je bil sklep, da bodo vsa slovenska društva zahtevala pravico, da pred in po tekmi lahko pozdravljajo tekmece v slovenskem jeziku. Za to načelno vprašanje, ki je doslej povzročilo že mnogo hrupa in negotovanja, smo si pridobili tudi podporo nekaterih vidnejših predstavnikov italijanske odbojke. Ko je naš delegat postavil to našo uradno zahtevo, mu je predsednik Zveze zagotovil, da bomo odslej lahko pozdravljali izključno v materinščini. Naj omenimo, da so zadnje čase sodniki dovoljevali slovenski pozdrav, kateremu pa je moral slediti uradni italijanski. Naš zamejski šport je tako prvič dobil uradno priznanje manjšinskega športa in to predvsem po zaslugi skupnega nastopa vseh zainteresiranih društev. To torej še enkrat potrjuje pravilnost obstoja skupne organizacije, ki samostojno skrbi za vse naše posebne probleme in ki jih nato iznaša na pristojnih mestih ob pravem času. Mislimo namreč, da so bile vse polemike okrog slovenskega pozdrava odveč, kajti doslej so sodniki le izpolnjevali točna navodila, nobeno slovensko društvo pa ni še nikoli uradno sprožilo tega vprašanja na pristojnem mestu. Videli smo torej, da tudi najvišji športni forumi upoštevajo naše zahteve, če jih pravilno postavimo.

KOŠARKA

V okviru tekem za pokal Jupiter je Bor z visokim izidom odpravil Italsider (69:48) in po-

Iz Gorice

ŠOLSKI USPEHI

(Nadaljevanje s 5. strani)

II A

Brancovig Darij, Calzi Albin, Devetak Albert, Devetak Walter, Faganel Renco, Ferfoglija Karel, Gergolet Darij, Jakin Darij, Jarc Aldo, Kovic Lucijan, Miculus Karel.

Sedem dijakov ima popravne izpite. Trije dijaki so zavrjnjeni.

II B

Croselli Darij, Gariup Pavel, Klanjšček Robert, Klavčič Joško, Klēdē Franko, Laurencic Rado, Malic Hadrijan, Marinčič Marko, Moro Lucijan, Muzic Ivan, Nanut Loris, Pahor Livij, Pavletič Enco, Renner Ivo, Rustja Goran, Semoli Silvan, Stligoj Marko, Tomasi Ivo.

Šest dijakov ima popravne izpite.

II C

Battoia Ana, Berlot Vivijana, Cingerli Marina, Ferfoglija Magdalena, Gergolet Savina, Gravnar Nives, Hlede Nadja, Jarc Marija, Jarc Suzana, Osbat Katarina, Princi Aleksandra, Socol Mavricija, Spazzapan Marija, Volc Patricija, Zavadlav Gracijela.

II D

Pet dijakinj ima popravne izpite.

Battistuta Karmen, Colja Elvija, Culot Eleonora, Devetak Anita, Grilj Franka, Klanjšček Florijana, Ljakovič Marina, Peteani Karmen, Sgubin Marina, Tomsic Arijana, Tomsic Lucijana, Visintin Loredana, Vizintin Marjeta, Zigon Irena, Zotti Klavdija.

Pet dijakinj ima popravne izpite. Ena je zavrjnjena.

66 dijakov je bilo pripuščeni k nižjemu tečajnemu izpitu.

novno dokazal, da nastopa v njegovih vrstah več obetajočih mladincev, ki znajo premagati tudi bolj kvotirane nasprotnike. Openski Polet pa je visoko izgubil (82:49) proti odlični peterki Lloyd A, ki je glavni kandidat za osvojitve končne zmage.

BASE BALL

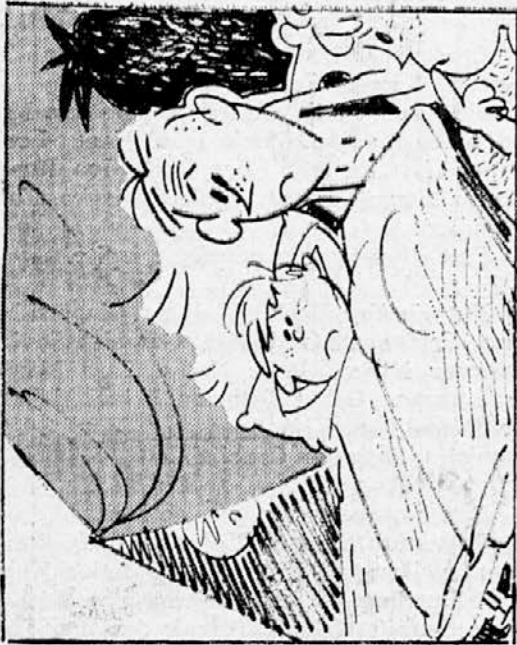
Trebenski Primorec je pred nekaj meseci začel gojiti ta novi šport, ki zelo privlačuje zlasti dečke in mladince. Bivši igravec Alpine Taučer je z veliko vnemo začel zbirati zelo mlade dečke po vaseh okrog Trebča in pričel s treningi kar po travnikih v bližini vasi.

V par mesecih je zbral kar lepo število mladih Trebencev in domače športno društvo se je vpisalo v baseballsko federacijo in tako je Primorec postal prvo slovensko društvo v zamejstvu in v matični domovini, ki se bavi s tem športom. Po krstnem nastopu, ki so ga naši dečki opravili v sklopu mladinskih iger, so v nedeljo nastopili v Sezani, kjer so odigrali eksibicijsko tekmo proti openski Alpini. Veliko število gledalcev je z zanimanjem sledilo tej zanimivi igri, katero je velika večina videla prvič in torej niso še vsi dojele vseh pravil igre. Zmagala je bolj izkušena ekipa Alpine, ki ima za sabo že veliko tradicije in ki sodi med pionirje tega športa v Italiji v absolutnem smislu. Mladi »Primorci« so se zelo dobro branili in dokazali veliko dobre volje ter požrtvovalnosti, s katero so nadoknadili marsikatero tehnično pomanjkljivost. Odboru Primorca moramo čestitati, ker stalno išče novih prijemov na športnem področju, da bi lahko pritegnil v svoj krog čimvečje število mladincev in da bi obenem nudil tudi publiki in celotnemu slovenskemu športu novih zadoščenj in novih užitkov.

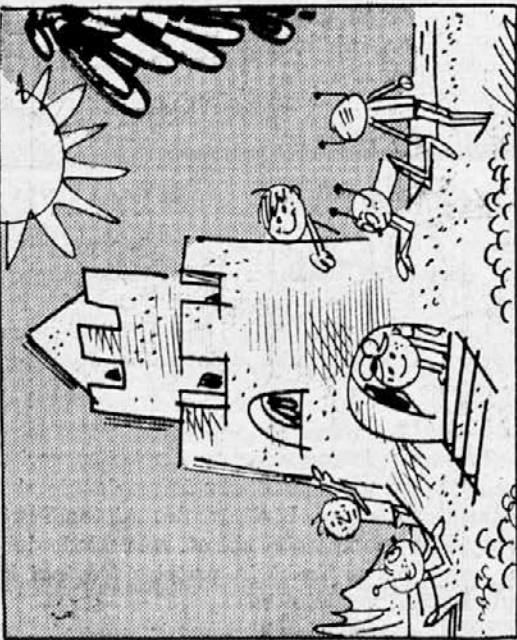
ketna

APOLLO 25

12
Riše in piše Em-Be

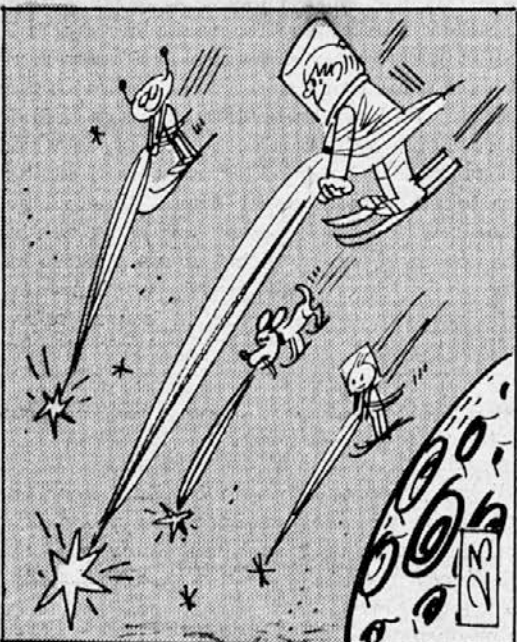
čer. Svečavo sta prevzela modrikasta Zemlja in rožnati Mars na obzorju. Naše junake pa je neusmiljena utrujenost položila pod razpete plahete. Z nadzvočno hitrostjo bo priletel sen na trudne oči, boste dejali... Todia večerja? Za večerjo, se je bilo treba obrisati pod nosom...

sezidati na brezmejnih planjavah njene mitivke!

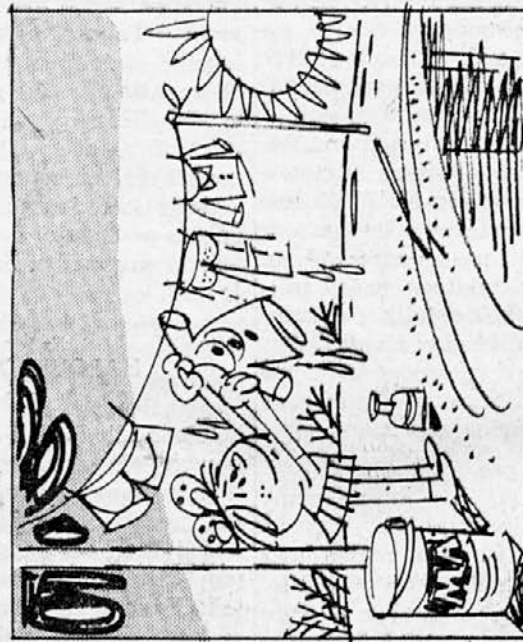
Zares, če bo Luna kdaj čemu služila, naj bo vesoljsko otroško igrišče! Zahtevali bomo to na zboru volivcev.

No, vse igre se slednjič iztečejo, tudi Lunine, in vse noge se slednjič utrudijo, tudi otroške. Dolgi, dolgi Lunin dan se je nagnil v ve-

23. Zal ne bomo mogli naštetih vseh tisočiger, ki so se jih šli naši turisti na Luni! Omejnili bi morda le vesoljsko smučanje. Zgrabiš repatico za rep in hajd čez dim in strn... Ali pa slavni Lunin pesek!

Si predstavljate, kako ogromen peskovnik je pravzaprav tale tetka Luna? Kaj vse se da

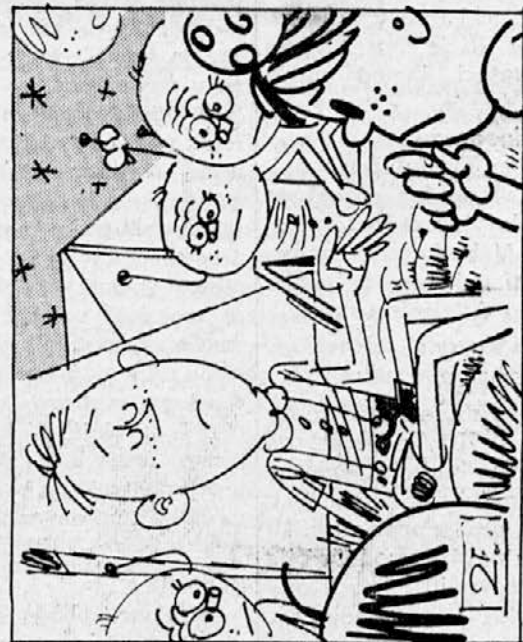
In sklep, ki ga je razprava rodila? Saj ste ga že uganili: JUTRI DOMOV!

Tako! Odvalil se je kamen od srva Luninim turistom. Sladek spanec je prišel sam od sebe in zjutraj navsezgodaj je pridna Urška prva vstala. Oprala je za dolgo pot srajce in hlačke — z izvrstnim ŽAJFAMATOM se veda!

pred zaslonom... In navsezadnje, kako je tu na Luni s poljubčkom za lahko noč? Malenkost, pa vendarle...

Razprava je dala zaključke, ki jih je vredno zabeležiti: NI VSE ZLATO, KAR SE SVE-TI V VESOLJU! BREZ DELA NI JELA! LJUBO DOMA, KDOR GA IMA!

25. Ne začudimo se torej, če se je po tej grenki večerji zbral ves Lunin kolektiv na posvet in če so v pikri razpravi padle žolčne pripombe!

Takele na primer: Ali se še ikje v vesolju takele mučijo za tako pasjo večerjo? In take: Kako je s televizijo na Luni? Na Zemlji in na Marsu so otroci vajeni po večerji posedeti